

IL-BALLATA TAL-ASSEDJU L-KBIR

Kien il-jum tmintax ta' Mejju,
sebhet għodwa ta' sbuħija,
ta' San Tiermu u ta' Sant Anġlu
il-fortizzi kollhom dija.

Il-ghassiesa tal-ghedewwa
il-qlugħ lemħu ġol-grigal,
bil-kanun sparaw tliet tiri,
qabbdu n-nar bħala sinjal.

U tliet tiri sparaw bħalhom
il-Belt t'Għawdex u l-Imdina,
tiri u dhahen! ġej il-Mislem!
oh Madonna henn għalina!

Kulhadd jiġbor tfal u bhejjem,
kulhadd jgħabbi fuq il-ħmar
qamħ u silla, hwejjeg u ikel,
biex kenn jiehu wara s-swar.

Mifruxin qishom imrewħa
mitejn xini tal-ghedewwa,
daqq ta' trombi, daqq ta' tnabar
tal-Maltin iħejju d-dnewwa.

Stendard aħmar b'salib abjad
huma jtellgħu wisq kburin,
bi twegiba għan-nofs qamar
fl-istendard tal-Misilmin.

Jumejn shaħ qattgħet biex tgħarrex
mal-ixtut il-flotta kbira;
f'Marsaxlokk ankrat sa fl-aħħar
biex tiżbarka fuq il-gżira.

U minn hemm l-armata nizlet
għat-taqbida fuq is-swar;
ma' tul triqtha r-rhula ħarbtet
taż-Żejtun u Haż-Żabbar.

Tletin elf suldat mill-aqwa
tat-Torok ġol-Marsa l-ġemgħa;
kull suldat lest jagħti ħajtu
ħdejn Allaħ biex jitla' s-sema.

Disat elef Malta għandha
minnhom sitt elef Maltin;
huma l-bqija Kavallieri
u suldati barranin.

Mustafa' ra li Sant Anġlu
kien fortizza wisq qawwija,
għamel f'rasu l-ewwel jehles
minn San Tiermu aktar dgħajfija.

Lill-ilsiera għaġhal li jtellgħu
fuq il-Għolja Xiberras
il-kanuni taht xemx tisreg,
- tat-tbatija tagħtix kas.

Fl-erbgħa u għoxrin ta' Mejju
l-assalt jibda bil-kanuni,
Malta twieġeb minn San Tiermu
bil-qlubija tal-iljuni.

Trab u dħaħen, ġebel jaqa'
mill-bastjun u r-ravelin
ta' San Tiermu, dmija ċċarċar,
nies maqtula, nies għaxjin.

La Valette minn fuq Sant' Anġlu
minn San Tiermu tigħi ħniena;
ta' kull lejl jibgħat rinforzi
biex iserrah lill-għajjiena.

Xhin jeħtieġ Toni Bajada
inkiss jgħum u t-triq isib
minn San Tiermu għal Sant Anġlu,
messagġ jieħu, ieħor igib.

B'igfna godda Dragut jasal,
mal-flotta ta' Pijali
bl-isparar minn fuq il-baħar
ta' San Tiermu zied il-għali.

'Mma fuq kollox fost it-Torok
ħila u sengħa Dragut zied;
għewwa l-kamp quddiem San Tiermu
mas-suldati joqgħod ried.

F'Ras Tigne' u f'Ras il-Forka
Dragut waqqaf batterija,
biex San Tiermu jkun jintlaqat
minn kull naħa għalenija.

F'Xiberras žied il-kanuni;
bin-nirien u bid-duħħan
u bit-trab minn Malta kollha
dak San Tiermu deher vulkan.

Spara, ġarraf, dwar San Tiermu
waqgħu fl-aħħar it-truncieri,
il-Ġannassri fuq is-slielem
wiċċ ma' wiċċ mal-Kavallieri.

Ja Dragut, dina mhix rebħa!
traxxax sfiq xita ta' nar
għal fuqkom, u kull ġannassru
qabdu hwejġu, sar fuklar.

Elfejn ruħ f'din it-taqbida
inti tlift! oh x'telfa kbira!
u fuq kollox bil-mistħija
kellek tordna n-nies tirtira!

Ħares ftit, fuq Ras il-Forka
il-kanuni mitfughin
gewwa l-qiegħ minn Luqa Briffa
u n-nies tiegħu qalbenin.

Mustafa' u Dragut jerġgħu
jippruvaw aktar bil-ħila,
qatt ma basru dit-taqbida
ser tkunilhom daqshekk twila.

'Mma f'San Tiermu l-ordni għandhom
jissieltu sal-aħħar nett,
biex l-għajnuna tilħaq tasal,
kif jittama La Valette.

Minn fuq l-art, minn fuq il-baħar
l-assalt reġa' wisq setgħan,
bastiment qisu San Tiermu
imdawwar minn urugan.

Il-Maltin u l-Kavallieri
jieklu, jorqdu mal-kanuni;
jimmiraw lil kull min jersaq,
tal-qatran jixhtu vampjuni.

Bla mistrieħ u lkoll feruti,
saru spettri ta' bnedmin,
b'naqra ħobż bl-inbid ġo ħalqhom

qed iħallu lill-ghaxjin.

Ilhom xahar ġo din il-qagħda,
it-tmiem wasal; bi tnejjija
tqarbnu lkoll ġewwa l-kappella,
ħbew il-pissdi fil-ħamrija.

Fit-tlieta u għoxrin ta' Ġunju
ċeda l-ġebel, mhux in-nies,
dahlu t-Torok b'għajta kbira
u kefrija mingħajr qies.

Kull min sabu qattgħuh bċejjeċ;
biex ikollu biex jiftaħar
Mustafa' rabat il-bċejjeċ
mas-slaleb u rema l-baħar.

Il-bandiera tan-Nofs Qamar
fuq San Tiermu La Valette
ra tittella', u l-flotta torka
raha diehla Marsamxett.

Kien lejlet San Ġwann Battista,
xegħlu l-ħġejjeġ u madwarhom
jiżfnu t-Torok imhennija,
il-Maltin jibku ġo darhom.

Faraġ wieħed Malta għandha
din il-lejla Dragut miet,
ħdejn San Tiermu milqut f'rasu
ta' Sant' Anġlu mill-qawwiet.

Mustafa' quddiem San Tiermu
ċass u wieqaf qisu plier,
qiegħed jgħid: "ħabbatni l-iben,
kemm se jħabbat il-missier?"

Mustafa' dlonk beda jhejji,
għal ġol-Marsa ġarr il-flotta
fuq ir-rombli mill-port l-ieħor,
kulhadd jiġbed u jimbotta.

Fuq Kordin ġabar it-truppi,
fosthom l-Alġerini qliel,
dawn flimkien mal-flotta għandhom
jaqbdu 'l-Isla u 'l San Mikiel.

Tal-qaliet madwar ix-xtajta
La Valette il-palisati

waqqaf halli jzomm id-dghajjes
milli jersqu bis-suldati.

Fl-ewwel ġingħa minn ta' Lulju
l-assalt beda bl-isparar,
minn fomm ħames batteriji
xita balal fuq is-swar.

Fuq Kordin u fuq San Tiermu
f' Salvatur u f' Ras il-Forka
fuq ta' Xiberras il-Għolja
tqiegħdet batterija torka.

L-Isla u l-Birgu żewġ vulkani,
kull jum sebat elef tir,
sa Serquża u sa Katanja
qiegħed jasal il-ħoss kbir.

Mustafa' fix-xatt tal-Isla
ried jisbarka bin-nies miegħu;
biex jaqilbu l-palisati
huwa baġhat l-ghawwiema tiegħu.

Bix-xwabel u bl-istalletti
għamu lejhom il-Maltin;
il-baħar imtela dmija,
reġgħu lura l-Misilmin.

Minn ġol-Marsa xwieni u dghajjes
lejn l-Isla jaqdfu bil-ħlewwa;
xena sbejħa, fihom x'tara
kieku ħbieb u mhux għedewwa.

Ilbies abjad, armi jleqqu
bid-djamanti kull stallett;
għewwa dghajsa tliet imami
"Allaħ!" jgħajtu quddiem nett.

Oh x'taqtigħa fuq ix-xtajta,
imbagħad sliem mal-bastjuni,
fl-istess hin minn Kordin jaslu
ta' Kassem il-battaljuni.

Fuq is-sur in-nies bħan-naħal
meta jaqbdu ma' xulxin;
imma l-ghadd tat-Torok qiegħed
piż kbir wisq kontra l-Maltin.

Sabiex jagħtu l-aħħar daqqa

lill-Isla maħbuta sewwa,
minn ġol-Marsa sejrin lejha
għaxar xwieni tal-għedewwa.

‘Mma għalihom, taħt Sant’Anġlu
hemm kanuni moħbijin
għat-tir jiġu, lkoll milquta,
kollha l-baħar imgharrqin.

Il-Baxa jara li għandu
mat-tliet elef fl-art minxura,
wara sitt sigħat ta’ ġlieda
jgħid lil tiegħu jergħu lura.

“Għal warajhom! għal warajhom!”
il-Maltin b’għajjat tal-ġenn
ilkoll jgħajtu, u jiġru t-Torok
biex fil-kamp isibu l-kenn.

Fil-jum tnejn tax-xahar t’Awwissu
l-assalt jerga’ bil-ħruxija,
minn kull naħa nar u dħaħen,
sparerar sfiq t’artillerija.

Gewwa l-Birgu d-djar imwaqqgħa,
tal-feruti l-għadd hu kbir,
m’hemmx żmien tidfen il-maqtula,
kulhadd jaħdem bla tnikkir.

Nisa u tfal bil-morda jduru,
jieħdu l-balal fuq is-swar,
fuq l-għedewwa jixhtu l-ġebel,
il-miṣḥun u ċapep nar.

Kif tas-swar xi biċċa ċċiedi,
il-Misilma dritt għaliha,
wiċċ ma’ wiċċ b’lanez u xwabel
mill-eħrex issir taqtigħa.

Għajjenin il-Maltin kollha,
gej it-tmiem, dalwaqt meġhluba,
izda f’daqqa bl-aħbar tiġi
mill-Marsa dgħajsa maħruba.

Il-Maltin minn ġpl-Imdina
fuq iż-żwiemel jattakkaw
il-kamp tork, u għall-għajnuna
il-Misilma jirtiraw.

Sadattant minn fuq ix-xtajta
ta' Kastilja jhaffru mina
il-Misilma, mina kbira
biex mis-sur tagħmel irvina.

Kien il-jum tmintax t' Awwissu,
tieġu l-mina, s-sur itir;
il-gannassri mal-imġarraf
dlonk jixxabtu f'numru kbir.

Il-bandiera tan-Nofs Qamar
fuq is-swar tfiggħ għall-gharrieda;
il-Maltin annuna fuqhom,
La Valette quddiem fil-ġlieda.

U b'kuraġġ tassew tal-ghageb
iġġelldulhom il-Maltin,
il-Misilma reġġhu lura,
il-bandieri maqbudin.

Il-Baxa dik rasu jhabbel
li l-assedju daqshekk dam,
fuq Kastilja sabiex jitla'
ressaq torri tal-injam.

Minn Kastilja toqba haffer
u b'kanun minn ġewwa fiha
La Valette ifarrku trietaq
tat-taqbida fid-dagħdigha.

Rebħa kbira! 'mma fil-Birgu
u fuq l-Isla n-nies għajjena,
ġewwa l-knisja mal-Gran Mastru
kull lejla jitolbu l-ħniena.

Lejl u nhar il-balal niezla,
mimlijin l-isptarijiet,
fuq is-swar tajbin għall-ġlieda
baqa' biss xi ftit mijiet.

Il-ghajnuna li l-Gran Mastru
kien jittama minn Sqallija
ma giet qatt, dejjem iwiegħed
bla ma jibgħat Don Garzija.

Il-Kunsill tal-Kavallieri
go Sant'Anglu jrid imur,
ghax is-swar nofshom imġarrfa,
fadal biss san l-aħħar sur.

Iżda t-Torok xorta waħda
iħossu hom imherrija;
eluf kbar mejta u midruba,
f'imsarinhom hemm l-imxija.

L-aħħar ġimgħa minn t'Awwissu,
tliet xhur ilhom għal ta' xej';
il-għarixa qed turihom
li l-maltemp riesaq u ġej.

Mustafa' mis-Sultan jibża'.
ma jixtieqx kieku jirtira;
iddisprat ix-xhur tax-xitwa
irid jgħaddi ġewwa l-gżira.

Biex il-Birgu jhallih waħdu
għal l-Imdina qed idur;
'mma fl-Imdina, għolja u mqita,
ħażin wisq il-Gvernatur.

Tfal u nisa bl-armar libbes,
fuq is-swar mal-irġiel perreċ;
hekk kif ra dawk in-nies kollha
Mustafa' bil-biża' twerreċ.

“Dik qawwija daqs San Tiermu”,
għajtu t-Torok imregħdin,
lejn il-Marsa reggħu lura;
fuq is-swar jidhku l-Maltin.

Fl-ewwel jum minn ta' Settembru
Mustafa' lil niesu reggħa'
fuq il-Birgu, iżda did-darba
qed jarahom mingħajr hegħga.

Sebħu s-sebgha ta' Settembru,
tal-ġhajjnuna dehru l-qluġh;
fuq Sant' Anglu l-Maltin jgħajtu,
Mustafa' jħares mibluġh!

Il-ġhajjnuna ta' Sqallija
ġa żbarkat, kollhom imdehxa
fuq il-flotta t-truppi torok
jirtiraw tat-telf fir-regħxa.

L-ġhada kmieni x-xwieni jbewġu
minn ġol-port ta' Marsamxett;
kburi jħares minn Sant' Anglu

il-Gran Mastru La Valette.

Kienet t-tmienja ta' Settembru,
kienet għodwa ta' sbuħija,
ta' San Tiermu u ta' Sant' Anġlu
il-fortizzi kollhom dija.

Daqq ta' trombi, daqq ta' tnabar,
il-bandieri mifruxin,
ferħ u bews tal-Kavallieri,
ferħ u bews tagħna l-Maltin!

Oh Bambina llum mitwiġda,
il-qniepen idoqqu l-glorja,
issejjaħlek mil-lum Malta
Il-Madonna tal-Vitorja!

F'San Lawrenz jiżzu ħajr 'l Alla
miġburin il-koll flimkien;
Viva Malta! tal-Ewropa
sur tal-Fidi u tal-Ħelsien.